

Asia: VN/18946/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit esityksen lakipykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

VST ry pitää hyvänä arvolähtökohtana Suomen hallitusohjelman kirjausta tavoitteeksi, että koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasarvo lisääntyy.

Lisäksi valmistelussa viitataan kansallisten osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteisiin, joiden tavoitteena on tehdä eri tavoin hankittu yksilön osaaminen näkyväksi työelämässä ja koulutus-järjestelmässä, sekä työryhmän muistioon (OKM/62/0404/2018) jossa esitetään että Koski-tietovarantoa koskeva lainsäädäntö muutettaisiin siten, että vapaassa sivistystyössä saavutettu osaaminen voitaisiin viedä tietovarantoon 1.8.2021 lähtien.

VST ry näkee hyödyllisenä että vapaan sivistystyön opintojen myötä kertynyt osaaminen tehdään näkyväksi työelämässä ja koulutusjärjestelmässä osana jatkuvan oppimisen uudistusta. Esitetyt muutokset lisäävät vapaan sivistystyön opintojen näkyvyyttä ja parantavat opiskelijoiden mahdollisuuksia hyödyntää oppimaansa, erityisesti vähäisen muodollisen koulutustaustan omaavien opiskelijoiden kohdalla (ns. aliedustetut ryhmät).

Lakiperusteluissa mainitaan KOSKI-tietovarannon hyödyt; edistetään jatkuvaa oppimista, helpotetaan opintoihin liittyvien etuuksien hakemista ja parannetaan tietojen käytettävyyttä, ja samalla helpotetaan kansalaisten sähköistä asiointia. Tietojen tallentaminen järjestelmään edellyttää oppi-laitokselta kuvausta opiskelijan suorittamasta koulutuksesta, laajuus opintopisteinä, päättymisaika sekä opiskelijan osaamisen arviointi. Lisäksi edellytetään opiskelijan omaa pyyntöä rekisteriin siirtymisestä.

VST ry toteaa, että vapaan sivistystyön monimuotoisella kentällä on paljon koulutuksia, jotka täyttävät ylläolevia edellytyksiä KOSKI-tietovarantoon liittymisestä. Nämä on lakimuutosten myötä mahdollista saattaa rekisterijärjestelmään osaamisperusteisesti, samalla vahvistaen omehtoisen koulutuksen kytkeytymistä jatkuvan oppimisen palvelujärjestelmään.

On kuitenkin todettava että kaikki vapaatavoitteiset opinnot eivät mahdu lakiehdotusten vaadittaviin kuvauksiin. VST arvioi että vapaan sivistystyön opinto- ja koulutusjaksojen siirtymä ja tallentaminen KOSKI-tietovarantoon tulee tapahtumaan asteittain, koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten ylläpitäjien harkinnan mukaan. Järjestelmään siirtymisen vapaaehtoisuus ja joustavuus ovat lakien perusteluteksteissä rakentavia ja realistisia toimintamalleja.

Kommentit esityksen taloudellisten vaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin taloudellisiin vaikutuksiin?

Luvussa 4.2 on määritelty OPH:n KOSKI-tietovarannon ylläpitoon 42.000€ tasolla oleva vuosittainen kustannus. Taloudelliset vaikutukset oppilaitosten koulutusten tallentamisesta tietovarantoon on kovin vaikeata arvioida, sillä paljon riippuu esimerkiksi pedagogisen henkilökunnan työpanoksesta osaamisperusteisten kuvausten kehittämistyössä, sekä siirrettävien koulutusten määrästä. Esityksen arvioinnissa todetaan seuraavasti ”Käyttöliittymän käyttäminen on tallentajalle maksutonta mutta voi aiheuttaa jonkin verran lisääntyvää työajan käyttöä ja näin ollen vähäisiä henkilöstökustannuksia.”

Jää kuitenkin epäselväksi, mitä ”jonkin verran” työaikaa ja ”vähäisiä” kustannuksia tarkoittaa – selvää on kuitenkin, että siirtymä KOSKI-tietovarantoon aiheuttaa vaihtelevia hallinnollisia lisäkustannuksia ja edellyttää esityksessä mainitut OPH:n kautta osoitetut tukitoimet henkilöstökoulutusten ja valtion-avustushakemusten kautta.

Kommentit esityksen viranomaisvaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin tai siihen, ettei esityksessä mainittuihin opintosuoritustietoihin sovellettaisi laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017) säädettyä 10 §:ä eikä 29 § 2 ja 4 momentteja tietojen luovuttamisesta tietovarannosta?

Luvussa 4.2.2. todetaan, että vst-oppilaitosten ylläpitäjät ovat hyvin eri kokoisia eri puolilla Suomea, jolloin ”niiden henkilö- ja taloudelliset resurssit sekä valmiudet aloittaa tietojen tallentaminen Koski-tietovarantoon vaihtelevat.// Vapaaehtoisuus ja joustava aikataulu mahdollistaisivat myös sen, että ylläpitäjillä olisi paremmat mahdollisuudet vertaisoppimiseen, yhteiskehittämiseen ja yhteistyöhön, jotta uudet toimintatavat saataisiin sisällytettyä osaksi oppilaitosten toimintaa.”

VST ry tukee myös esityksen arviota ettei kattavaa tietokantaa ja tilastointipohjaa saavuteta vapaatavoitteisten koulutusten tiedoista viranomaisten ja päätöksenteon tueksi. Tärkeä on myös maininta jossa tietojen luovutuksesta päättää yksinomaan opiskelija.

Suurin haaste vapaatavoitteisen koulutuksen tallentamisen vaatimiin teknologisiin edellytyksiin on luvussa 4.2.1 mainitut oppilaitosten ylläpitäjien erilaiset opintohallintojärjestelmät (vähintään 14!) joka tuottaa vaikeuksia luontaisten digitaalisten rajapintojen luomiseen.

Kommentit esityksen muihin vaikutusten arviointeihin

Ei lisättävää.

Kommentit esityksen tietosuoja- ja tiedonhallintavaikutusten arviointiin. Onko teillä näkökulmia lakimuutoksen käytännön toteuttamiseen, kuten opiskelijalta edellytettävään pyyntöön?

Esityksestä jää epäselväksi, voiko opiskelija vaatia oppilaitosta viemään tiedot Koski-tietovarantoon, vaikka oppilaitoksen ylläpitäjä on päättänyt, että koulutusta ei kokonaisuutena viedä tietovarantoon. Tämä asia tulisi esityksessä ja sen toimeenpanossa selkeyttää. Lisäksi olisi syytä selkiyttää, onko opiskelijalla mahdollisuus muuttaa kantaansa suoritustietojen tallentamisesta.

Muut kommentit

Ei lisättävää.

Wallén Björn
Vapaa Sivistystyö ry